

บันทึกเรื่องเล่าที่สวิตเซอร์แลนด์:
การจัดการท่องเที่ยว พระพุทธศาสนา
และเจ้าฟ้าจากประเทศไทย
The Writing Journey in Switzerland:
Tourist Management, Buddhism
and Royal Family from Thailand

ลำพอง กลมกุล¹
Lampong Klomkul

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการกึ่งสารคดีที่มีวัตถุประสงค์เพื่อบันทึกการเดินทางในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ 25-30 เมษายน 2562 ใช้วิธีการศึกษาเชิงพื้นที่ การสังเกต การสัมภาษณ์ และค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเขียนเป็นความเรียงบันทึกเล่าเรื่อง ภายใต้การสะท้อนคิดการจัดการท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงสุดของประเทศในอุตสาหกรรมบริการ และการท่องเที่ยว ในทางพระพุทธศาสนานั้น สวิตเซอร์แลนด์เป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีประชากรนับถือพระพุทธศาสนาจำนวนสองหมื่นกว่าคนจากจำนวนประชากรทั้งหมด โดยเริ่มจากศึกษาในแบบศาสตร์และนำไปสู่ความสนใจนับถือ และพัฒนาเป็นพระพุทธศาสนาในแบบกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานใช้ชีวิตในแบบพุทธไทย ธิเบต เกาหลี และเขมร ผ่านวัดและศาสนสถานที่เกิดขึ้น นอกจากนี้สวิตเซอร์แลนด์ยังเคยเป็นที่พำนักของยุวกษัตริย์ไทยมากกว่า 18 ปี ถึงสองพระองค์ ซึ่งเป็นที่ปมเพาะ เรียนรู้และพัฒนาสู่ความเป็นกษัตริย์ในบริบทของสังคมไทย

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยว, พระพุทธศาสนา, ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

¹ ผู้อำนวยการส่วนวิจัย สารสนเทศและบริการวิชาการ ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.พระนครศรีอยุธยา

Abstract

This article is a semi-academic article based writing journey that purposed to record an educational journey in Switzerland during 25th-30th April 2019. Area studies, observation, interview and documentary study were used and narrative writing was written in order to reflect the highest income tourism management of the country in the tourism service industry. In Buddhism aspect, Switzerland is the country that the number of population who respects to Buddhism more than twenty thousand people counting from the total population. They initiated from studying in the science and leading to respect including to develop into a Buddhist ethnic group that migrated to settle in a model of Thai, Tibetan, Korean and Khmer Buddhists through established temples and religious places. In addition, Switzerland has been the home of two Thai youth Kings for more than 18 years. They were trained and practiced by encouraging, learning and developing to become King in the context of Thai society.

Keywords: Buddhism, Tourist Management, Switzerland

ปฐมบทว่าด้วยเรื่องบันทึกการเดินทางในต่างแดน

ในโอกาสเดินทางไปประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ 25-30 เมษายน 2562 จึงใช้โอกาสนี้บันทึกความทรงจำเพื่อแสวงหาความรู้จากสิ่งที่พบเห็นจากการเดินทาง ประหนึ่งทวนย้อนระลึกความหลัง คราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2411-2453/ค.ศ.1868-1910) เสด็จประพาสยุโรป ครั้งที่ 1 พ.ศ.2440 (7 เมษายน - 16 ธันวาคม 2440 รวม 253 วัน) และครั้งที่ 2 พ.ศ.2450 ที่รวมเวลา 7 เดือน จำนวน 225 วัน (17 มีนาคม - 27 พฤศจิกายน 2450) ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่อง “ไกลบ้าน” และเสด็จประพาสสวิตเซอร์แลนด์ด้วยทั้ง 2 ครั้ง ดั้งบันทึกที่เกิดขึ้นเมื่อวันศุกร์ที่ 24 พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก 126 (พ.ศ.2450) ดังประโยคนิพนธ์ในหนังสือที่ว่า “...เวลาก่อน 4 โมงครึ่งไปขึ้นรถไฟที่สเตรซัน รถนี้เปลี่ยนใหม่เปนครถสวิตเซอร์แลนด์ เบาะเบาะนุ่มหุ้มสีแดง กว้างขึ้นนอนค่อยสบาย รถออกเวลา 4 โมงครึ่ง...” ซึ่งเป็นข้อมูลการเดินทางสวิส แก่นักเดินทางชาวไทยในรุ่นหลังๆ ได้ตามรอยเส้นทางประพาสของพระองค์ หรือบันทึกความทรงจำของเจ้าฟ้า ราชินิกุล ดังพระราชนิพนธ์เรื่อง “แม่เล่าให้ฟัง” (พ.ศ.2525) ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา (พ.ศ.2466-2551/ค.ศ.1923-2008) ที่บันทึกข้อมูลว่า “..น้องชายคนโตไม่แข็งแรง แม่เลยคิดว่าควรไปอยู่ต่างประเทศที่มีอากาศสบายๆ เสด็จจุฑาทรง

แนะนำให้ไปสวิตเซอร์แลนด์ ...ต้นเดือนเมษายน 2476 แม่กับลูกสามคน พร้อมแหวนและบุญเรือน ก็ออกเดินทางด้วยรถไฟไปปารีส แล้วลงเรืออเมริกันเพรสซิเดนต์เพียร์ซ ไปขึ้นที่เจนีวา และต่อรถไฟไปโลซานน์ ...” โดยการพำนักอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในช่วงปี พ.ศ.2467/1924 ถึง พ.ศ. 2494/1951 อันส่งผลเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผ่านการเสด็จประพาสสวิสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 อย่างเป็นทางการระหว่าง 29-31 สิงหาคม พ.ศ.2503/1960 นับแต่เสด็จนิวัตกลับอย่างถาวรเมื่อ พ.ศ.2494/1951 ทั้งยังมีการสร้างศาลาไทย เพื่อเป็นอนุสรณ์สำหรับการพำนักอยู่ในเมืองโลซานน์เป็นเวลากว่า 18 ปี ของราชวงศ์ไทย และการสร้างวัดศรีนครินทรวราราม เมืองซูริก เฉลิมพระพระนาม “สมเด็จพระยา-ศรีนครินทราราม” นัยหนึ่งเพื่อรำลึกถึงภารกิจของเจ้าฟ้า เจ้าแผ่นดิน กับการพำนักอยู่ในสวิส ทั้งเป็นการประกาศพระพุทธศาสนา แสดงอัตลักษณ์เพื่อเป็น “สรวง” ของชาวพุทธและชาวไทยในสวิส จากการเดินทางครั้งนี้จึงบันทึกเล่าสิ่งที่เห็นจากการเดินทางที่สะท้อนถึงมิติของการท่องเที่ยว ความสำคัญของพื้นที่และความเกี่ยวเนื่องในมิติของความเหมือนความต่างของประเทศในยุโรป ที่ได้ชื่อว่าประเทศที่พลเมืองส่วนใหญ่มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมไปถึงมีการจัดการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อพลเมืองในองค์กรวมและเป็นตำนานของนักเดินทางทั่วโลกที่ประสงค์หรือใฝ่ฝันจะเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยกันด้วย ดังนั้นบันทึกการเดินทางนี้จึงเป็นตัวแทนความรู้ และประสบการณ์เดินทางในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ในช่วงสั้นๆ ของผู้เขียน ที่เป็นทั้งความประทับใจ และการเรียนรู้ที่จะนำมาเล่าแบ่งปันไปพร้อมๆ กัน

เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินกับประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับประเทศไทยที่สำคัญในทางประวัติศาสตร์ของราชสกุลเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน กล่าวคือเหตุการณ์ที่ 1 เมื่อคราวที่ล้นเกล้ารัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสยุโรป ถึง 2 ครั้งในรอบ 10 ปี คือ พ.ศ.2440/1897 (ครั้งที่ 1) และ พ.ศ.2450/1907 (ครั้งที่ 2) ทั้งได้บันทึกไว้ในพระราชนิพนธ์เรื่อง “ไกลบ้าน” ที่เป็นสัญลักษณ์ของการเดินทางและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือเหตุการณ์ที่ 2 การที่ครอบครัวเจ้าฟ้า “ยุวกษัตริย์” สยามได้มาพำนักดำเนินชีวิตในสวิส รวมเวลากว่า 18 ปี นับแต่ยังทรงพระเยาว์ ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่อง “แม่เล่าให้ฟัง” ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ กัลยาณิวัฒนา ที่ให้ข้อมูลว่า

“...เริ่มตั้งแต่ สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงอภิเษกสมรสกับหม่อมล้นเกล้า เมื่อ 9 ตุลาคม 2463 จากนั้นได้เดินทางผ่านยุโรป โดยทรงแวะที่เมืองโลซานน์ สวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งถูกเลือกเป็นสถานที่แวะเที่ยวในระหว่างที่สมเด็จพระชนกประชุมและดูงานด้านการแพทย์และสาธารณสุข รวมทั้งเมืองนี้ยังเป็นสถานที่พำนักชั่วคราวของพระชนนี และพระโอรส-ธิดาในระหว่างที่ต้องอยู่กันโดยลำพัง เมื่อพระชนกเสด็จกลับประเทศไทยในคราวถวายพระเพลิงพระบรมศพ รัชกาลที่ 6 เมื่อ พ.ศ.2467 และเมืองโลซานน์ ถูกเลือก

เป็นที่ประทับถาวรระหว่างของในหลวง 2 พระองค์ในปี 2476-2488 ซึ่งมีพระชนนีเป็นผู้นำครอบครัวเพียงลำพังในการอภิบาลพระธิดาและพระโอรสที่เป็นในหลวงของชาวไทย 2 พระองค์ โลซานน์จึงเป็นเมืองที่เรา เทียวจนอิม(ใจ) ...สำหรับการเสด็จไปสวิดเซอร์แลนด์ของราชสกุล “มหิดล” ในครั้งนั้น เป็นไปตามพระประสงค์ของสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ที่ทรงห่วงถึงการศึกษาของพระราชธิดา รวมทั้งพระราชธิดาองค์ที่ 2 (รัชกาลที่ 8) ทรงมีพระพลามัยไม่แข็งแรงมาตลอด จึงเห็นว่าควรเสด็จฯ ไปศึกษาในประเทศซึ่งมีอากาศสบายๆ ซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร ทรงแนะนำว่าควรเลือกเมืองโลซานน์ และสมเด็จพระบรมราชชนนีก็ทรงพอพระทัย เป็นที่รู้จักกันว่านอกจากเป็นเมืองที่มีอากาศดี ภูมิประเทศสวยงาม และพลเมืองอัยยาคัยดีแล้ว “โลซานน์” ยังเป็นเมืองที่สมเด็จพระบรมราชชนกทรงโปรดมาก ตั้งแต่ครั้งที่เสด็จฯ ไปดูงานและศึกษาด้านสาธารณสุข... การเสด็จไปประทับครั้งนั้น หม่อมสังวาลย์ (พระยศของสมเด็จพระย่าในขณะนั้น) พร้อมด้วยพระราชโอรส-ธิดา พระพี่เลี้ยงเนื่อง เด็กหญิงบุญเรือน โสพจน์ (ท่านผู้หญิงบุญเรือน ชุณหะวัณ) และคุณพระสุทธธีรธรณมุล กับภรรยา ได้ร่วมออกเดินทางโดยออกจากประเทศไทยในเดือนเมษายน 2476 และทั้ง 4 พระองค์ประทับอยู่ที่นั่นจนกระทั่งปี 2488 เมื่อรัชกาลที่ 8 เสด็จนิวัติพระนคร และปี 2494 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จนิวัติพระนครเป็นการถาวร พร้อมสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี และพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญา...”

จากข้อมูลยืนยันได้ว่า การพำนักอยู่ของราชวงศ์ไทย ที่ปรากฏเป็นข้อมูลว่าเป็นทั้งที่พำนักดำเนินชีวิต บ่มเพาะ และการขัดเกลาเยาวชนที่ต้องเข้ารับการศึกษาที่เมืองโลซานน์ ดังนั้น ศาลาไทยเฉลิมพระเกียรติ (Le Pavillon Thailandais) ศาลาทรงจัตุรมุขสร้างด้วยไม้สักและไม้เนื้อแข็งในสวนสาธารณะเดอนองตู (Le Denantou) สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2549 เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองราชสมบัติครบ 60 ปี และครบรอบ 75 ปี แห่งการสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสวิส

ภาพที่ 1 ผลงานนิพนธ์ของล้นเกล้ารัชกาลที่ 5 (ซ้าย) ในคราวเสด็จประพาสยุโรป ในปี พ.ศ.2450 ผ่านบันทึกเรื่องเล่าในสวิส (ขวา) และการบันทึกเรื่องเล่าการดำเนินชีวิตอยู่ในสวิสของยุวกษัตริย์ถึง 2 พระองค์ (ภาพออนไลน์: 30 เมษายน 2562)

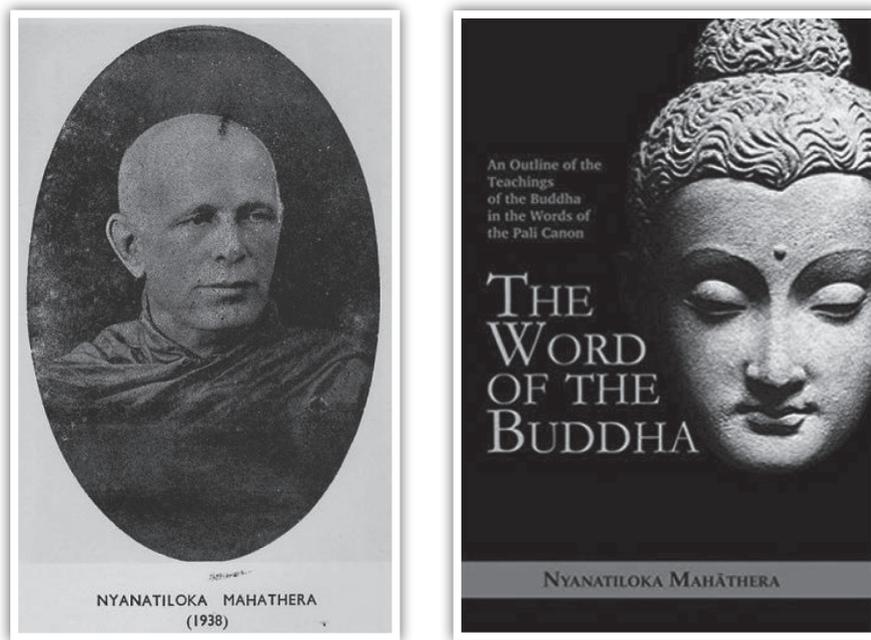
ภาพที่ 2 สมาชิกราชสกุลมหิตล: สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ - สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิตล - สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช เมื่อครั้งประทับอยู่ที่เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (ภาพออนไลน์: 25 เมษายน 2562)

ดังนั้น จากภาพที่ 1-2 จึงเป็นข้อมูลที่เนื่องด้วยพระเจ้าแผ่นดินสยาม รัชกาลที่ 5 ที่ครั้งหนึ่งเคยเดินทางไปยังสวิสดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมไปถึงเจ้าฟ้าจากสยามไปพำนักดำเนินชีวิต ศึกษาอยู่ในต่างแดน ที่ทำให้ได้ประสบการณ์ ที่สอดคล้องสมกับวัยของการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นกลไกทางการทูตเชื่อมประสานระหว่างรัฐไทยกับสวิสที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนกระทั่งมีการสร้างศาลาไทยที่เมืองโลซานน์ เพื่อเฉลิมฉลองพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นเครื่องหมายของความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยและสวิตเซอร์แลนด์ และการจัดสร้างวัดในพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังปรากฏเป็นวัดศรีนครินทรวรารามในปัจจุบัน

พระพุทธศาสนาในสวิส

เริ่มเรื่องเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและประวัติของพระพุทธศาสนาในประเทศนี้ซึ่งได้ข้อมูลว่า Max Ladner (ค.ศ.1889-1963/พ.ศ.2432-2506) ได้ก่อตั้งโดยกลุ่มชาวพุทธในเมืองซูริคในปี 1942/2485 ในปี 1948/2491 Ladner ได้ตีพิมพ์วารสารศาสนาพุทธ “Die Einsicht” รวมทั้งเขาเองก็เขียนหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในภาษาเยอรมันจำนวนมาก อาทิ Gotamo Buddha, (1948) Die Lehre des Buddha (1946), Nietzsche und der Buddhismus (1933) รวมทั้ง ใน ค.ศ.1978 ได้มีการก่อตั้งสหภาพชาวพุทธสวิส (Schweizerische Buddhistische Union/Union Suisse des Bouddhistes/Unione Buddhista Svizzera) ที่ก่อตั้งขึ้นโดย Mirko Fryba (ค.ศ.1943-2016/2486-2559) นักจิตวิทยาชาวเช็กที่เคยบวชและศึกษาพระพุทธศาสนาในศรีลังกา เขียนหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา อาทิ Art of Happiness: Teachings of Buddhist Psychology (1989), Practice of Happiness: Exercises and Techniques for Developing Mindfulness Wisdom and Joy (1996), และที่เขียนเป็นภาษาเยอรมัน Anleitung zum Glücklichsein: Die Psychologie des Abhidharma (1987) Abhidhamma im Überblick: Texte der hohen Lehre des Buddha (1990) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีงานเขียนของคาร์ล กุสตาฟ จุง นักจิตวิทยาชาวสวิส ที่ศึกษาและนำมาใช้ในการเขียนหนังสือ สอนและใช้ ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นที่สนใจและมีคนศึกษามากขึ้น รวมไปถึง Nyanatiloka Mahathera (ค.ศ.1878-1957/พ.ศ.2417-2500) ชาวเยอรมันที่ประกาศตนเป็นชาวพุทธ รวมทั้งบวชศึกษาพระพุทธศาสนาและมรณภาพในศรีลังกาจนวาระสุดท้ายของชีวิต โดยในช่วงแรกๆ ได้ดำริที่จะสร้างวัดเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสวิตเซอร์แลนด์แต่ก็ไม่ประสบผลนัก นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาวพุทธอิเบตที่เริ่มจากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในสวิส นำโดย Geshe Rabten Rinpoche (ค.ศ.1921-1986/พ.ศ.2464-2529) ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1977/2520 ในเมือง Mont Pèlerin ซึ่งเป็นวัดและศูนย์การศึกษาสำหรับพระสงฆ์ชาวยุโรปแม่ชี

และคนทั่วไป สวิตเซอร์แลนด์ยังมีอารามทิเบต พุทธและเซนในหมู่พวกเขาสถาบันทิเบต Rikon ตั้งอยู่ใน Zell-Rikon im Tösstal ในหุบเขา Töss ในตำบล Zürich ในส่วนพุทธศาสนาเถรวาท เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2546/2003 มีวัดศรีนครินทราราม ในเกรทเซินบาค ที่อุปลัมภ์จัดสร้าง โดยสมเด็จพระเจ้าฟีนางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา (พ.ศ.2466-2551/ค.ศ.1923-2008) พระธิดาองค์ใหญ่ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (พ.ศ.2443-2538/ค.ศ.1900-1995) หรือ สมเด็จพระย่า ร่วมกับชุมชนชาวพุทธร่วมกันจัดสร้าง แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมของพระพุทธศาสนาที่แต่เดิมอาจจำเพาะอยู่ในกลุ่มนักวิชาการ หรือผู้ที่สนใจผ่านการศึกษาและงานเขียน แต่ปัจจุบันค่อยๆเพิ่มจำนวนขึ้นจากพลเมืองที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในสวิส หรือคนพื้นเมืองชาวสวิสที่สนใจศึกษา สัมผัสคลุกคลี เห็นแนวทางพระพุทธศาสนา จึงนับถือหรืออาจไม่นับถือเลยทีเดียวแต่ก็ยอมรับและมีทำที่เป็นมิตร เป็นต้น

ภาพที่ 3 การสื่อสารพระพุทธศาสนา ในรูปแบบหนังสือของท่าน Nyantiloka Mahathera พระภิกษุชาวเยอรมัน ที่บวชในศรีลังกา และเป็นผลให้มีความสนใจในการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในยุโรปและสวิสต่อมา (ภาพออนไลน์: 29 เมษายน 2562)

จากการสำรวจสำมะโนประชากรของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ในปี พ.ศ. 2543/2000 พบว่าสถิติชาวสวิส จำนวน 21,305 คน (0.29% ของประชากรทั้งหมด) เป็นชาวพุทธ ประมาณหนึ่งในสามเป็นผู้มีพื้นถิ่นกำเนิดจากประเทศไทย สอดคล้องกับงานเขียนของ Baumann, Martin

(2000: 154-159) ในเรื่อง “Buddhism in Switzerland หรือในงานของ Weigelt, Frank-André (2009: 774-778) ที่เขียนเป็นภาษาเยอรมัน เรื่อง “Dokumentation: Buddhismus in der Schweiz. Eine Kurzdarstellung” ที่ให้ข้อมูลประวัติเกี่ยวกับชุมชนชาวพุทธในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ที่ปรากฏในงานเขียนจะเป็นกลุ่มชาวพุทธธิเบต และกลุ่มชาวพุทธจากประเทศเยอรมนี ไทย ศรีลังกา กัมพูชา ที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานและสามารถสร้างอัตลักษณ์ทางกายภาพผ่านรูปแบบสถาปัตยกรรมสิ่งสร้างในพระพุทธรูปศาสนาทั้งในแบบวัชรญาณธิเบตและพุทธเถรวาทจากประเทศไทย ศรีลังกา กัมพูชา และกิจกรรมประเพณีวิถีทางศาสนาในแบบไทย ศรีลังกา กัมพูชา และธิเบต เป็นต้น

ดังนั้น จากภาพรวมของวัดในพระพุทธรูปศาสนามากมาย พัฒนาจนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมสวิตเซอร์แลนด์ที่ไม่ใช่สิ่งแปลกปลอม หรือแปลกแยกแต่อย่างใด จากประสบการณ์ผู้เขียนได้สอบถามทัศนคติของชาวสวิส ที่ซูริค ที่มาวัดไทย ก็จะมีท่าทีและความรู้สึกถึงมิตรไมตรีของวัดไทย ชุมชนคนไทยและชุมชนชาวพุทธได้เป็นอย่างดี

วัดไทยพระพุทธรูปศาสนาแบบไทย

พัฒนาการของชุมชนชาวพุทธแบบไทยในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เนื่องจากการย้ายถิ่นมาอยู่อาศัยของชุมชนชาวพุทธมากขึ้น จึงได้มีการจัดตั้งวัดไทย ดังกรณีวัดศรีนครินทราราม เพื่อเป็นที่ทำกิจกรรมและที่พึ่งของชุมชนชาวไทยพุทธในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งผู้เขียนได้มีโอกาสเดินทางไปที่วัดพบ สังเกตและสัมภาษณ์เจ้าอาวาส พระธรรมทูต และผู้ร่วมก่อตั้งวัดในยุคแรกๆ ทำให้ได้ทราบข้อมูล และร่วมกิจกรรมกับชุมชนชาวไทยในซูริค จึงได้ข้อมูลนำมาบันทึกเป็นประวัติการเดินทางในคราวนี้ และที่น่าสนใจก็คือ ในการเดินทางนี้ทำให้ได้พบและเห็นว่าพุทธศาสนามีความสำคัญและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ อันเป็นที่ “ระลึก-สรณะ” สำหรับชาวพุทธ แม้ไม่ได้อยู่ในดินแดนประเทศไทย

ถ้าดูข้อมูลจะพบว่าวัดพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทแบบไทย จะมีวัดศรีนครินทราราม ตั้งอยู่ที่เมืองซูริค อันเป็นสาขาของวัดเบญจมบพิตร หรือวัดพุทธาราม ที่เมืองโลซานน์ อันเป็นสาขาของวัดประยุรวงศาวาส เป็นต้น โดยวัดเหล่านี้เป็นวัดหลักๆ ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พร้อมเป็นที่พึ่งอาศัยของชุมชนชาวพุทธ และชาวไทยในสวิสและประเทศใกล้เคียงด้วยเหตุผลว่า วัดไปพร้อมกับชุมชนคนไทย เหมือนวัดธิเบต ไปพร้อมกับชุมชนชาวธิเบต จากข้อมูลของพระเทพกิตติโมลี (พระราชกิตติโมลี, 2540: 15-45) ให้ข้อมูลว่า “...ชาวไทยที่มาใช้ชีวิตในยุโรป รวมทั้งสวิตเซอร์แลนด์ และพัฒนาชุมชนจนกระทั่งสร้างวัด พัฒนาวัดจนเป็นหลักชัยสำหรับชาวพุทธได้จะเป็นแบบ (1) เข้ามาศึกษา (2) ประกอบอาชีพและทำธุรกิจ (3) การเป็นอาสาสมัครในการทำงานในต่างประเทศ (4) การติดตามครอบครัวสามีชาวต่างชาติ (5) การท่องเที่ยวและพัฒนาไปตั้งถิ่นฐาน

เป็นต้น...” จากข้อมูลที่มาทั้งหมด จึงเป็นปัจจัยให้เกิดชุมชนชาวพุทธทั้งในยุโรป และในประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ (พระเทพกิตติโมลี, สัมภาษณ์ 30 เมษายน 2562)

จากภาพรวมของพระพุทธรูปศาสนากับการดำรงอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ หากนำค่านิยามของพระธรรมปิฎก (2543) ในเรื่อง “พระธรรมทูตไทย เบิกทางสู่อารยธรรมใหม่” มาอ้างอิงซึ่งท่านได้สะท้อนลักษณะอันเป็นท่าทีของพระพุทธรูปศาสนากับการคงอยู่ในแต่ละสังคมที่ว่า

“...ศักยภาพที่แท้จริงของมนุษย์ ไม่ใช่การเอาชนะธรรมชาติ แต่เหนือกว่านั้นคือความสามารถที่จะทำให้ชีวิต สังคม และธรรมชาติ ดำเนินไปด้วยดีอย่างเกื้อกูลแก่กันและกันมากยิ่งขึ้นๆ เบียดเบียนกันน้อยลงๆ จนกระทั่งเป็นโลกที่เป็นสุขไร้การเบียดเบียนอารยธรรมที่เป็นเช่นนี้และคืออารยธรรมที่แท้ ซึ่งเกิดจากการแก้ไขปรับปรุงอารยธรรมปัจจุบัน ที่อยู่แนวทางของตะวันตก ไปเป็นอารยธรรมใหม่...”

(ป.อ.ปยุตโต)

ดังนั้น พัฒนาการของพระพุทธรูปศาสนาจึงเป็นแบบท่าทีและการจัดวางตัวเองต่อสาธารณะให้เกิดขึ้นและกลายเป็นลักษณะร่วมของสังคมที่เกิดขึ้นจนกระทั่งปัจจุบัน รวมถึงการจัดวางตัวเองของพระพุทธรูปศาสนาต่อสังคมชาวพุทธและสังคมอื่นได้อย่างลงตัว เมื่อสอบถามหรือจากประสบการณ์ของการเดินทางจึงเห็นว่าชุมชนชาวพุทธประสานเข้ากันด้วยดีกับชุมชนชาวสวิสที่ไม่ใช่ชาวพุทธ รวมทั้งยังมีการอนุญาตให้จัดซื้อที่ดินเพิ่มอนุญาตให้สร้างหรือลดราคาที่ดินเพื่อประโยชน์ต่อการใช้สำหรับชาวพุทธองค์รวมด้วย

ภาพที่ 4 (ซ้าย) ผู้เขียนพบและกราบมนัสการพระเทพกิตติโมลี, ดร. เจ้าอาวาสวัดศรีนครินทราราม ชูริค ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและพัฒนาการของวัดไทย (กลาง-ขวา) ร่วมกิจกรรมชุมชนชาวพุทธไทยในชูริค (ภาพผู้เขียน: 29 เมษายน 2562)

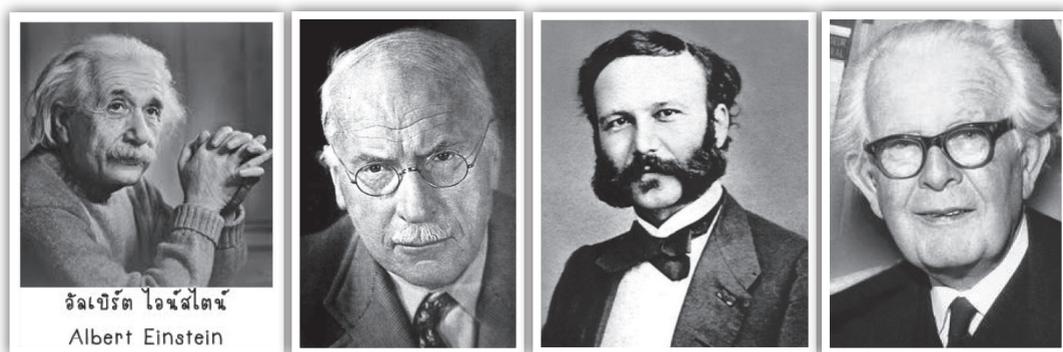
จากการสอบถามพระเดชพระคุณพระเทพกิตติโมลี ได้เมตตาเล่าเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่ทางวัดได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ที่น่าสนใจคือ การสอนกรรมฐานให้กับฝรั่งชาวสวิส ที่แสดงให้เห็นว่าขณะนี้มีความสนใจเข้าร่วมปฏิบัติกรรมฐาน ศึกษาพระพุทธศาสนากันมากขึ้น พบได้จากสถิติที่เพิ่มขึ้นของชาวสวิสและชาวต่างชาติที่มาร่วมศึกษาปฏิบัติธรรมในหลักสูตรที่ทางวัดจัดขึ้นในแต่ละปี

ดังนั้น ความเป็นพระพุทธศาสนา และวัดไทยเมื่อสำรวจในองค์รวมจะพบลักษณะประการหนึ่งว่า คือพระพุทธศาสนาจะผสมด้วยความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดังปรากฏเป็นวัดไทย (Zurich, Losanze) วัดศรีลังกา (Geneva) วัดธิเบต วัดกัมพูชา (Zurich) ชุมชนชาวพุทธเกาหลี หรือชุมชนชาวพุทธที่ได้รับแบบอย่างจากธิเบต ภูฏาน ดังกรณีกลุ่มชาวพุทธ Diamond James เป็นต้น ซึ่งสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของความเป็นชาติพันธุ์โดยมีพื้นถิ่นเป็นอัตลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในสวิสด้วย

จุดเริ่มต้นอยู่ที่สวิส บุคคลสำคัญ เหตุการณ์สำคัญของโลก

เมื่อพูดถึงวัดและพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ในแบบไทยๆ แล้ว คนไทยอาจมีความคุ้นเคยกับเรื่องอื่นๆ อีก อาทิ เราอาจเคยได้ยินกาชาดสากล องค์กรสหประชาชาติ โอลิมปิกสากล หรือสนธิสัญญาเจนีวา หรือนักวิทยาศาสตร์ระดับโลกอย่าง อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) ที่มีข้อมูลว่าเป็นชาวสวิสและเรียนจบปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยซูริก ซึ่งผู้เขียนก็ได้มีโอกาสไปเยือนมหาวิทยาลัยแห่งนี้ในการเดินทางนี้ด้วย ไอน์สไตน์เป็นเจ้าของทฤษฎีสัมพัทธภาพ ($E=mc^2$) ที่เป็นประเด็นถกเถียงกันในกลุ่มคนไทยล่าสุด ดังกรณีที่ ศ.ดร.สมภาร พรหมทา ตั้งประเด็นแย้งพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี “...ศ.ดร.สมภาร ผวก ‘ท่าน ว.’ ศึกษาให้มากกว่านพุด นักวิชาการชุดข้อมูลปม ‘ไอน์สไตน์’ ชูพุทธศาสนา ยันไม่จริง!...” (มติชน 15 ธันวาคม 2561) กับประโยคที่เชื่อว่าเป็นของไอน์สไตน์ที่ว่า “...บรรดาศาสนาในโลกนี้ พุทธศาสนาน่าจะเป็นศาสนาที่ยอดเยี่ยมที่สุด และเหมาะสมแก่คนทุกยุคทุกสมัย เพราะทนต่อการพิสูจน์ได้ทุกเวลา...” ที่ถูกแปลมาจากประโยคที่ว่า “...Buddhism contains a much stronger element of [the cosmic religious feeling, by which] the religious geniuses of all ages have been distinguished...” ที่ยังถกเถียงกันอยู่กับทัศนะของไอน์สไตน์ ต่อความเป็นพระพุทธศาสนา ซึ่งก็มีการโต้แย้งว่าทัศนะดังกล่าวเป็นการสะท้อนถึง “...‘พุทธศาสนา’ แบบที่ อาร์เธอร์ โชเพนเฮาเออร์ (Arthur Schopenhauer, พ.ศ. 2331-2403/1788-1860) นักปรัชญา และนักจริยศาสตร์ชาวเยอรมันี่ซึ่งสนใจในปรัชญาของโลกตะวันออก พุดถึงเอาไว้...” ยกมาไม่มีข้อสรุปในบทความนี้ เพียงแต่ยกมาเพื่อเชื่อมถึงไอน์สไตน์กับพระพุทธศาสนาเมื่อเดินทางมาสวิสเท่านั้นส่วนใครอย่างไรไปศึกษาต่อกันเอาเอง หรือชาวสวิสอีกท่านหรือ คาร์ล กุสทอฟ ยูง (Carl Gustav Jung; 1875–1961/2418-

2504) เกิดที่เมืองซูริก เป็นนักจิตบำบัดและจิตแพทย์ ผู้ก่อตั้งสำนักจิตวิทยาวิเคราะห์ ที่เสนอและพัฒนามโนทัศน์บุคลิกภาพแบบแสดงตัวและเก็บตัว แม่แบบ (Archetype) และจิตไร้สำนึกร่วม (Collective Unconscious) ผลงานของเขามีอิทธิพลต่อจิตเวชศาสตร์และศาสนา วรรณกรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง ที่นักรพุทธศาสนาและหลักฐานชั้นที่กว่าได้ศึกษาพระพุทธศาสนา และปรากฏเป็นแนวคิดคำสอน ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาไว้ อาทิ **“...ในฐานะเป็นนักศึกษาศาสนาเปรียบเทียบ ข้าพเจ้าเชื่อว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สมบูรณ์มากที่สุดที่โลกเคยพบเห็นมา ปรัชญาของพระพุทธเจ้า ทฤษฎีวิวัฒนาการและกฎแห่งกรรม (ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว) ยิ่งใหญ่เหนือลัทธิอื่นอย่างห่างไกล...”** หรือเปียเจต์ (Jean Piaget, 1896-1980/2439-2523) นักจิตวิทยาชาวสวิสที่เป็นที่รู้จักในฐานะผู้เชี่ยวชาญในทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ที่นักรศึกษาเคยได้ยินและนำแนวคิดมาอ้างอิงถึงในความเป็นต้นแบบของทฤษฎี ดังนั้น เมื่อผู้เขียนเดินทางไปยังสวิตเซอร์แลนด์ จึงถือโอกาสนำบันทึกแบ่งปันบุคคลสำคัญหรือเรื่องสำคัญ ที่ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นอยู่ที่ประเทศแห่งนี้ เมื่อได้เดินทางไปยัง เมืองเจนีวา จะมีองค์กรสากลระดับนานาชาติ ที่เป็นศูนย์กลางในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ กษัตราสภา (International Committee of the Red Cross) องค์กรโอลิมปิกสากล (International Olympic) เมืองโลซานน์ หรือบุคคลสำคัญของโลกในสายวิทยาศาสตร์ อย่างไอน์สไตน์ นักจิตวิทยา นักการศึกษา อย่าง คาร์ล กุสทัฟ ยุง (Carl Gustav Jung) เปียเจต์ (Jean Piaget) ที่ถูกบันทึกว่าเป็นชาวสวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น ดังนั้น สิ่งที่เป็นจุดเริ่มต้นเหล่านี้ในสวิส ได้สะท้อนความเป็นมาและพัฒนาการของความเป็นมาในอดีตได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 5 บุคคลสำคัญของโลก ที่เป็นชาวสวิส ทั้งไอน์สไตน์ ผู้คิดค้นทฤษฎีสัมพันธภาพ คาร์ล จุง นักจิตวิทยา ก้องโลก และ อังรี ดูว์นังต์ ผู้ก่อตั้งกาชาดสากล และเปียเจต์ นักจิตวิทยาการศึกษา เป็นต้น (ภาพออนไลน์: 28 เมษายน 2562)

ผู้เขียนมีประสบการณ์เดินทางด้วยรถไฟในช่วงบ่ายของวันที่ 28 เมษายน 2562 จากชुरิคถึงเจนีวาจึงให้ระลึกถึง ฌอง อังรี ดูนังต์ (Jean Henri Dunant) ชาวเจนีวา ที่เป็นนักธุรกิจและนักช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ซึ่งมีอายุช่วงสมัย (เกิด 8 พฤษภาคม พ.ศ.2371-2453/ค.ศ.1828-1910) พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2367-2394/ค.ศ.1824-1851) ความทรงจำของคนไทยเราเกี่ยวกับเขาก็คือ ผู้ให้กำเนิดสภากาชาดสากล (International Committee of the Red Cross) เพื่อรักษาผู้บาดเจ็บจากภัยสงคราม และได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ในปี ค.ศ.1901/2444 ร่วมกับ เฟรเดอริก พาสซี (Frédéric Passy) และสำนักงานใหญ่กาชาดสากลก็ตั้งอยู่ที่เจนีวาด้วยเช่นกัน ส่วนในประเทศไทยก็มีการจัดตั้งสภากาชาดไทย และนำชื่อของ Henri Dunant มาตั้งเป็นชื่อถนนอังรี ดูนังท์ ในโอกาสครบรอบ 100 ปีกาชาดสากล เมื่อ 8 พฤษภาคม พ.ศ.2508/1965 ซึ่งตรงกับวันกาชาดสากล โดยถนนอยู่ในท้องที่แขวงปทุมวัน เริ่มต้นจากถนนพระรามที่ 1 (สามแยกเฉลิมเผ่า) ถึงถนนพระรามที่ 4 (สี่แยกอังรีดูนังต์) เดิมถนนสายนี้เรียกว่า “ถนนสนามม้า” เนื่องจากผ่านสนามม้าปทุมวัน (ปัจจุบันคือราชกรีฑาสโมสร) ผ่านสถานที่สำคัญ อาทิ สถานเสาวภา สภากาชาดไทย โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน สยามสแควร์ โรงพยาบาลตำรวจ และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น ดังนั้น ถนนอังรี ดูนังต์ จึงอยู่ในความรับรู้ของคนไทยส่วนใหญ่ร่วมกับคำว่าสภากาชาดไทยด้วยเช่นกัน

อีกเรื่องหนึ่งเมื่อมาถึงเจนีวา คงไม่พูดถึงเรื่อง “อนุสัญญาเจนีวา (Geneva Conventions)” ไม่ได้ แล้วสัญญาเจนีวา ว่าด้วยเรื่องอะไร ก็ต้องหาข้อมูลมาตอบว่า เป็นสนธิสัญญา 4 ฉบับ และพิธีสาร 3 ฉบับที่วางมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้เป็นเหยื่อของสงครามอย่างมีมนุษยธรรมภายใต้แนวคิด “มนุษยธรรม ความเสมอภาค และความไม่ลำเอียง” อันเป็นจริยธรรมสากลในการทำสงคราม แปลว่าแม้จะทะเลาะทำสงครามต่อกัน ก็ต้องมีมารยาทสากลต่อกัน อาทิ

“...การรักษาพยาบาล แก่เพื่อนและศัตรูโดยเท่าเทียมกัน เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เกียรติของมนุษย์ สิทธิในครอบครัว ในการนับถือศาสนาและเกียรติของสตรี... ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ ไปเยี่ยมนักโทษสงคราม และประชาชนที่อยู่ในค่ายกักกัน โดยพูดกับผู้ถูกกักขังอย่างไม่มีพยานร่วมรับรู้ ห้ามการกระทำที่ไม่มีมนุษยธรรม การทรมาน การประหารชีวิต การเนรเทศ จับตัวประกัน สอบสวน หมิ่นการกระทำที่รุนแรงและทำลายทรัพย์สินส่วนตัวอย่างไม่ปราณี ฯ...”

เริ่มแรก ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2492/1949 และเริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ.2493/1948 มีเป้าหมายให้การสงเคราะห์ทหาร และพลเรือนที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม โดยประสานงานใกล้ชิดกับคณะกรรมการกาชาดสากล (ไอซีอาร์ซี) ใน

ส่วนประเทศไทย ก็ร่วมลงนามเป็นภาคีในสนธิสัญญาเจนีวาด้วย พร้อมทั้งได้ออกกฎหมายมา เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาด้วย เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก พ.ศ.2498/1955 โดยมีเนื้อหาช่วยคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่เชลยศึก อันจะเห็นได้ในบทบัญญัติ ในส่วนความผิดที่กระทำต่อเชลยศึก

ทั้งหมดบันทึกไว้เป็นความทรงจำของการเดินทางประหนึ่งเมื่อมาถึงถิ่นแล้วก็สะท้อนคิด บันทึกไว้เป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำว่าจุดเริ่มต้น หรือความสำคัญอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ แห่งนี้ด้วยประหนึ่งบันทึกผ่านการเดินทางกับเรื่องที่เห็นด้วยตาสู่อักขรวรรณศิลป์ด้วยการเล่าเรื่อง ดังปรากฏ

สวิตเซอร์แลนด์ ต้นแบบของการจัดการท่องเที่ยว

เมื่อมาถึงสวิตเซอร์แลนด์ดินแดนที่ได้ชื่อว่า มีระบบการจัดการท่องเที่ยวที่ดีที่สุดอีกประเทศหนึ่งของโลก และรายได้หลักมาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังมีข้อมูลว่าใน ค.ศ. 2018 ไตรมาสที่ 3 มีรายได้ 5003.60 ล้านฟรังก์สวิส (CHF) และไตรมาสที่ 4 จำนวน 3610.62 ล้านฟรังก์สวิส (CHF) นอกจากนี้มีข้อมูลว่ารายรับจากการท่องเที่ยวในสวิตเซอร์แลนด์เฉลี่ย 2916.83 ล้านฟรังก์สวิส (CHF) นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1983 จนถึงปี ค.ศ.2018 ไตรมาสที่สามของปี 2018/2561 และมีผลได้เป็นสถิติต่ำที่สุดที่ 999.10 ล้านฟรังก์สวิส ในไตรมาสที่สี่ของปี 1983/2526 ส่วนนักท่องเที่ยวเมื่อตรวจสอบข้อมูลพบว่า ในเดือนมกราคมที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยว 580,705 คน และเดือนกุมภาพันธ์ 2019/2562 มีนักท่องเที่ยว 634,406 คน รวมทั้งมีสถิติว่านักท่องเที่ยวมาเที่ยวสวิสมากสุดในช่วงเดือนสิงหาคม 2018/2561 ราว 1,295,815 คน และน้อยสุดในช่วงเดือนพฤศจิกายน ราว 305,000 คน

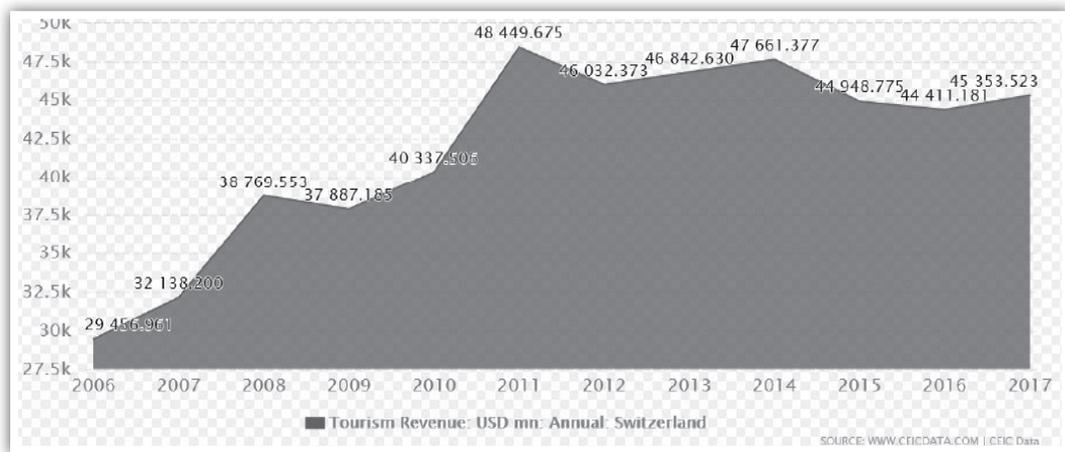
ในงานของ สุรเกียรติ ชาติวัฒน์วิทย์ (2017: 332-349) ในผลการศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาด้านอุตสาหกรรมบริการ: กรณีศึกษาประเทศสวิตเซอร์แลนด์และประเทศไทย” ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสวิสไว้ว่า

“...ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ แรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคของอุตสาหกรรมบริการ มีจำนวนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมบริการมากที่สุดคือร้อยละ 68.9 เนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ...ด้านวัตถุประสงค์การก่อตั้งโรงเรียนการโรงแรมโลซานน์ มีวัตถุประสงค์การก่อตั้งเพื่อปูพื้นฐานบุคลากรในสายอุตสาหกรรมบริการ ฝึกฝนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่สายอาชีพการบริการจัดการทางด้านอุตสาหกรรมบริการระดับสากล...”

เมื่อจำเพาะลงไปที่ว่า “อุตสาหกรรมบริการ” ของสวิสคืออะไร ก็มีข้อมูลลงรายละเอียดต่อไปอีกว่า “สาขาที่พักอาศัย (Accommodation for Tourist) การบริการอาหารและเครื่องดื่ม (Food and Beverage Servicing Industry)...” ดังนั้น อุตสาหกรรมการบริการการจัดการท่องเที่ยว การโรงแรม อาหาร ที่พัก และระบบที่เนื่องด้วยการท่องเที่ยว นับเป็นความสำคัญและความจำเป็น ดังปรากฏเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน ที่โรงเรียนการโรงแรมโลซานน์ให้ข้อมูลว่า ศิษย์เก่าจากทั่วโลก มีจำนวนสูงกว่า 25,000 คน จาก 138 สัญชาติ ส่วนใหญ่จะเป็นคนสวีตเซอร์แลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี สหราชอาณาจักร เป็นต้น และใน 137 ประเทศ ศิษย์เก่าส่วนใหญ่ทำงานในโรงแรมเครือข่ายระดับนานาชาติ (International Hotel Chains) รองลงมาคือ โรงแรมที่บริหารอิสระ (Independent Hotels) และด้านการบริการอาหารและเครื่องดื่มซึ่งโรงแรมเครือข่ายระดับนานาชาติ (Food Service and Gastronomy) ที่ศิษย์เก่าโรงเรียนการโรงแรมโลซานน์เข้าไปบริหาร กระจายอยู่ในหลากหลายทวีปทั้ง ยุโรป แอฟริกา ตะวันออกกลาง เอเชีย และอเมริกา (สุรเกียรติ์ ชาติวัฒนวิทย์, 2017: 332-349) หรือในงานของ วิภา วังศิริกุล และคณะ (2556: 162-166) ในเรื่อง “การศึกษาดูงานของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ณ สมาพันธรัฐสวิส – สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี” ที่ไปศึกษาดูงานและแบ่งปันข้อมูลการเดินทาง อันเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวในสวิสว่า

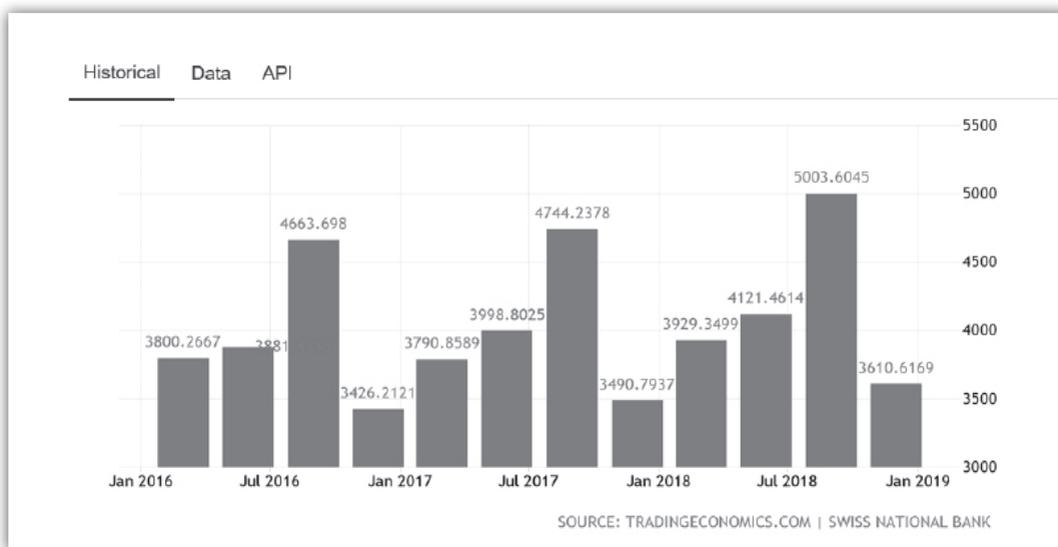
“...หลังจากนั้นชมสะพานไม้ชาเปล (Chapel bridge) สะพานไม้เก่าแก่ของเมืองอายุกว่า 800 ปี ทอดตัวข้ามแม่น้ำรอยล์ ซึ่งมีหลังคามุงกระเบื้องโบราณ และป้อมหอคอยรูปแปดเหลี่ยมยอดแหลม ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของ เมืองลูเซิร์น และมีนาฬิกาขัณฑ์มีตัมบิกตอรีน็อกซ์ ซ็อกโกแลตและของที่ระลึกต่างๆ ของสมาพันธรัฐสวิส...”

ผู้เขียนมีกำหนดเดินทางจึงเริ่มจากการจัดจองที่พัก ตัวเดินทางระหว่างประเทศ และตัวเดินทางภายในประเทศที่เรียกว่า Swiss Pass เพื่อเดินทางและท่องเที่ยวภายในประเทศ ในแบบ 3 วัน สำหรับราคาที่ ฝรั่งเศสสวิส หรือประมาณ 7 พันบาท ซึ่งสรุปได้ว่าเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ คือไปยังเมืองไหนแหล่งใด จะพบการออกแบบการท่องเที่ยว ที่เอื้ออำนวยความสะดวกในองค์รวมที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบสอดคล้องกัน ทั้งการออกแบบขนส่ง การจัดแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวในองค์รวมด้วยเช่นกัน ทั้งในส่วนของภาคปฏิบัติการ ภาคบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว โรงแรม การขนส่ง และการออกแบบในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจในองค์รวมดังปรากฏเป็นสถิติผลได้จากการท่องเที่ยวในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แผนภาพสถิติรายรับจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสวิส และสัดส่วนนักท่องเที่ยวในแต่ละปี
ที่มา: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/switzerland/tourism-revenue>
(สืบค้น 30 เมษายน 2562)

จากภาพที่ 6 จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวในรอบ 10 ปีของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น โดยมีนักท่องเที่ยวสูงสุดจำนวนราว 475,000 คนในช่วง ค.ศ.2011 และมีรายได้จากอุตสาหกรรมดังกล่าวกว่า 48,499.675 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (USD Dollar) นอกจากนี้รายรับจากการท่องเที่ยวของสวิตเซอร์แลนด์อยู่ที่ 45,353.523 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (USD Dollar) ในเดือนธันวาคม 2017/2560 เมื่อเทียบกับเดือนธันวาคม ค.ศ.2016/2559 ราว 44,411.181 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ข้อมูลรายรับจากการท่องเที่ยวของสวิตเซอร์แลนด์ได้รับการอัปเดตทุกปีตั้งแต่เดือนธันวาคม 2011/2544 ถึงธันวาคม 2017/2560 ข้อมูลรายได้สูงถึง 48,450 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในสิ้นเดือนธันวาคม ค.ศ.2011/2554 และต่ำเป็นประวัติการณ์ที่ 20,306 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในสิ้นเดือนธันวาคม ค.ศ.2001/2544 ทั้งหมดเป็นข้อมูล ที่ชี้ให้เห็นจำนวนนักท่องเที่ยวสัมพันธ์กับรายได้ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในภาคส่วนต่างๆ ของประเทศ ซึ่งนำเสนอและยกมาเพื่อสะท้อนให้เห็นว่ารายได้จากการท่องเที่ยวเมื่อเทียบกับประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำอย่างไรถึงจะให้เป็นการจัดการในองค์กรรวมทั้งก่อให้เกิดประโยชน์เป็นทั้งมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อประเทศได้อย่างแท้จริง

ภาพที่ 7 สถิติรายรับจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสวิส และสัดส่วนนักท่องเที่ยวในแต่ละปี
ที่มา: <https://tradingeconomics.com/switzerland/tourism-revenues>
(30 เมษายน 2562)

จากภาพที่ 7 จะชี้ให้เห็นว่า รายได้ในไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 3 จากการท่องเที่ยวของสวิสมีสัดส่วนสูงในทุกรอบปีนับตั้งแต่ ค.ศ.2016-ปัจจุบัน ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันได้ข้อ 1 ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สร้างรายได้ให้กับสวิสเป็นหลักอีกอย่างหนึ่ง ดังนั้น เมื่อจะนำไปสู่การเรียนรู้ถอดบทเรียนถึงแนวทาง ชุดความรู้ กลไก วิธีการปฏิบัติ จากการจัดการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยก็เป็นประเทศที่พึ่งรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น เมื่อมีการออกแบบการจัดการท่องเที่ยวในทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบก็จะเป็นประโยชน์นำรายได้เข้าประเทศได้อย่างแท้จริงผ่านกระบวนการและการจัดการ โดยศึกษาเทียบเคียงกับประเทศที่ประสบความสำเร็จในอุตสาหกรรมดังกล่าวได้

การเรียนรู้ ถอดบทเรียนสู่การปฏิรูป ปฏิบัติ เปลี่ยนแปลง

ในบทส่งท้าย คงเลือกที่จะสะท้อนคิดจากการเดินทางประหนึ่งถอดบทเรียนว่าประเทศสวิตเซอร์แลนด์มีการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นเชิงประจักษ์ จึงอาจเป็นได้ทั้งการจัดการในองค์รวม อาทิ (1) ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จำนวนมาก ควรให้มีการส่งเสริมการเข้าไปจัดการการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมให้มีทั้งการอนุรักษ์ ในธรรมชาติแวดล้อมนั้น ทั้งป่าเขา ต้นไม้ น้ำตก เมื่อมีการอนุรักษ์อย่างเหมาะสมก็มีการเข้าไปใช้อย่างเข้าใจในธรรมชาติ และใช้ธรรมชาตินั้นเป็นเครื่องประคอง และจัดการให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อพระพุทธศาสนาในองค์รวมด้วย

เช่นกัน (2) การจัดการและการออกแบบการท่องเที่ยวที่ประสานกัน อาทิ เป็นระบบองค์รวม ทั้งที่การเดินทางระหว่างประเทศ ที่พัก การเดินทางภายในประเทศ เป็นต้น หรือออกแบบให้เป็นแพ็คเกจที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวและการเดินทาง ทั้งระยะสั้น ระยะยาว ที่จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เดินทางท่องเที่ยว และผลได้สำหรับประเทศ ซึ่งสามารถถอดออกมาเป็นการเรียนรู้จากการเดินทางในครั้งนี้เป็นบันทึกถอดบทเรียนได้ ดังนี้

(1) บุคคลสำคัญ สู่การพัฒนาคนให้มีความสำคัญ ดังกรณีเดินทางมายังประเทศสวีเดน-เซอร์แลนด์จะมีบุคคลสำคัญระดับโลก ซึ่งสามารถถอดวิธีการแนวทางในการพัฒนาคนทั้งในด้านการเรียนรู้ สถาบันการศึกษา ระบบรัฐที่จัดการศึกษาให้ได้มีประโยชน์อย่างสูงสุดด้วยเช่นกัน มีความสำคัญเขามีแนวทางการศึกษาและพัฒนาการศึกษาให้เริ่มต้นแบบได้อย่างไร เป็นสิ่งพืงนำมาสังเคราะห์ออกมาเป็นความรู้ (ก) ศึกษาวิธีการความเป็นต้นแบบ (ข) ศึกษาพัฒนางานของบุคคลสำคัญว่ามีแนวทางหรือกระบวนการในการพัฒนาตัวเองอย่างไร (ค) การพิจารณากระบวนการจัดการศึกษาในองค์รวม (ง) ศึกษางานของบุคคลสำคัญว่าสร้างงานและสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างไร แล้วนำมาบรรณรังสรรค์สร้างการเรียนรู้ เลียนแบบเพื่อให้เกิดรู้ตระหนักและทำได้แบบนักการศึกษาหรือบุคคลสำคัญที่ยกและกล่าวมา (จ) กระบวนการพัฒนาบุคคลสาธารณะ ดังกรณีกระบวนการบ่มเพาะขัดเกลาของผู้ผู้นำ บุคคลสำคัญ หรือกรณีพระเจ้าแผ่นดินไทยที่พัฒนาพระองค์ในประเทศสวีเดน-เซอร์แลนด์ จนกระทั่งเป็นต้นแบบต้นอย่าง จนกระทั่งเป็นบุคคลสาธารณะที่ถูกจดจำและทรงคุณค่า สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนคิดและจะนำมาเป็นแบบอย่างเนื่องด้วยการเรียนรู้ได้ด้วยเช่นกัน คำถามก็คือว่า เขามีแนวทางอย่างไร ดังปรากฏในงานวิจัย สมชาย เสริมแก้ว (2549) คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศสวีเดน-เซอร์แลนด์ เป็นต้น

(2) การจัดการท่องเที่ยว หรือการจัดการมีส่วนร่วมสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ในยุคสมัยของการจัดการความรู้ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เฉพาะด้าน หรือการจัดการท่องเที่ยว จึงเป็นความจำเป็นและสำคัญ ดังปรากฏข้อมูลจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ อมรภิญโญ (2019: 103-110) ที่นำหนังสือเรื่อง “Transforming Tourism: Tourism in the 2030 Agenda” มาเสนอในรูปแบบ Books Reviews ได้ให้ข้อมูลไว้ว่าองค์กร The Arbeitskreis Tourismus & Entwicklung (AKTE – Working Group on Tourism and Development) จัดตั้งเมื่อปี ค.ศ.1977 ประเทศสวีเดน เป็นหน่วยงาน ส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสในแหล่งท่องเที่ยว โดยการเพิ่มการรับรู้ของประชาชนและสนับสนุนการค้าที่เป็นธรรม ผ่านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น สวีเดนจึงมีภาคอุตสาหกรรมบริการกว่า 65 เปอร์เซ็นต์ มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับภาคอุตสาหกรรมบริการ อาทิ การโรงแรม ที่พัก อาหาร และระบบขนส่งเพื่อการท่องเที่ยว ดังปรากฏเป็นหลักฐานว่าสวีเดน มีรายได้หลักๆ จากอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว ซึ่งไทยสามารถ

ศึกษาดูงาน ส่งคนไปศึกษาและนำมาเป็นแบบอย่างสู่การจัดการท่องเที่ยวให้เป็นประโยชน์กับประเทศไทยที่มีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลักได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งสามารถเทียบเคียงผ่านงานของ Katarzyna Klimek (2014) *State Tourism Policies in Switzerland and Good Practices for Polish Tourism* หรือในงานของ Klaus Weiermair, Thomas Bieger (2018) *Tourism Education in Austria and Switzerland: Past Problems and Future Challenges* เป็นต้น

(3) พระพุทธศาสนาการสื่อสารที่สันติ การที่อังรี ดูนังต์ ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อส่วนรวมผ่านกาชาดสากลเพื่อการไม่ใช้ความรุนแรงในสงครามต่อกัน ได้รางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ หรือนักจิตวิทยาอย่างคาร์ล กุสตัฟ จุง (Carl Gustav Jung, ค.ศ.1875-1961) นักจิตวิทยาชื่อดังชาวสวิส ที่ศึกษาในหลายศาสตร์ รวมทั้งพระพุทธศาสนาด้วย ดังปรากฏงาน อาทิ *Modern Man in Search of a Soul, Psychological Types, Contribution to Analytic Psychology* และ *The Discovered Self* พร้อมนำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาจำนวนมาก นัยหนึ่งก็คือการสื่อสารพระพุทธศาสนาอีกแบบหนึ่ง ดังนั้น เมื่อมีศาสนาหรือหลักการในศาสนาที่มีแนวคิดเรื่องสันติ หรือการไม่ใช้ความรุนแรง ก็ควรส่งเสริมรณรงค์ กระตุ้นให้ตระหนักด้วยการสื่อสารศาสนาในแบบสันติให้เกิดขึ้นจริง สื่อสารสาธารณะในด้านสันติภาพและการคงอยู่ของสันติภาพ ดังนั้นในความหมายนี้คือรณรงค์ให้ผู้ทำงานด้านศาสนา หรือบุคลากรในศาสนา อันหมายถึงชาวพุทธควรทำหน้าที่ “ทูต” สื่อสารแนวทางสันติทางศาสนาма สู่การสร้างเป็นเครื่องมือในการทำให้เกิดสังคมสันติสุขดังที่ คาร์ล จุง หรือ อังรี ดูนังต์ ได้กระทำ หรือการทำงานของนักบวชชาวพุทธ ที่พยายามสื่อสารแนวคิดสันติภายใน สู่สันติภายนอกดังปรากฏในงานแบบชุมชนชาวพุทธและการคงอยู่ในแต่ละชุมชนชาวพุทธไทย ศรีลังกา เกาหลี กัมพูชา และชุมชนชาวพุทธของชาวตะวันตกเอง อาทิ Diamond Jame เป็นต้น ดังปรากฏในงานการศึกษาของ Baumann, Martin (2000: 154-159). “Buddhism in Switzerland” และงานของ Weigelt, Frank-André (2009: 774-778) “Dokumentation: Buddhismus in der Schweiz. Eine Kurzdarstellung, Schweizerische Kirchenzeitung” กับภาพสะท้อนเหล่านี้คือการสื่อสารผ่านพื้นที่ทางศาสนา

(4) พระพุทธศาสนาแบบไทยสู่ศาสนสัมพันธ์เชิงพื้นที่ ในความหมายคือ จะมีแนวทางหรือขับเคลื่อนอย่างไร การพัฒนาพระธรรมทูตไทยให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพทางความรู้ ความสามารถในการสื่อสารพระพุทธศาสนา การออกแบบการเรียนรู้กรรมฐาน ที่ถูกทำให้เชื่อว่าเป็นสิ่งดีในพระพุทธศาสนาให้เป็น How to ในการจัดการหรือบริการกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย (ต้นทาง) การส่งต่อ (พระธรรมทูต) สู่ความเป็นนานาชาติในแบบที่วัดไทยศรีนครินทร์ดำเนินการอยู่ให้กว้างขวาง ครอบคลุมและมีการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบในนามของผู้นำชุมชนชาวพุทธ ดังปรากฏในงานของพระธรรมทูตปฏิบัติงานในพื้นที่ พระมหากฤตภาส สุขัง (2556) ในเรื่อง “บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดไทยในสแกนดิเนเวีย-The Abbots Role in the Thai

Temple Administration and Management in Scandinavia” หรือการเข้าไปส่งเสริมการจัดการชุมชนผ่านศาสนาดังบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศ ดังปรากฏในงานของธนวิทย์ สิงห์เสนี (2552) ในเรื่อง “บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศกับการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ” หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาที่เป็นเจ้าภาพโดยตรง กับการพัฒนาพระชุมชนชาวพุทธและงานพระธรรมทูตให้มีความพร้อมในการทำงานเชิงพื้นที่ในต่างประเทศมากยิ่งขึ้นด้วย

(5) กระบวนการพัฒนางานพระธรรมทูต ที่อาจมีการอบรมพระธรรมทูตที่ต้นทาง คือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้สอดคล้องกับงานของพระธรรมทูตเชิงพื้นที่ในแต่ละประเทศ เช่น กฎหมาย ภาษา ทักษะในงานของแต่ละพื้นที่ทั้งเชิงชุมชน ศาสนาสัมพันธ์ การสื่อสารสาธารณะ และอื่นๆ ดังปรากฏในงานของพระทินวัฒน์ สุขสง (2558) “แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกตะวันตก” ที่เสนอว่า “...วิธีการเผยแผ่ ควรผลิตบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม ควรสร้าง สถานที่สำหรับปฏิบัติธรรมที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชาวตะวันตก ควรผลิตสื่อที่เหมาะสมกับความ ต้องการชาวตะวันตกและควรกำหนดนโยบายในเชิงรุก...” หรือในงานของนพวรรณ ฉิมรอยลาภ (2559) ในเรื่อง “การพัฒนาภาษาอังกฤษหลักสูตรเร่งรัดสำหรับพระธรรมทูตสายต่างประเทศโดยการสอนแบบเน้นการปฏิบัติงาน” ที่สะท้อนแนวทางการพัฒนาภาษาสำหรับพระธรรมทูตสายต่างประเทศ หรือในงานของ พระมหาสุริยา วรเมธี (2558: 67-72) เรื่อง “สำรวจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา” ที่เสนอข้อมูลการศึกษาว่า

“...พระธรรมทูตจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนกงล้อแห่งธรรมให้กระจายไปอยู่ทั่วทุกมุมโลก การที่จะปฏิบัติภารกิจอันสำคัญยิ่งนี้ให้เกิดผลสำเร็จได้นั้น ท่านจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจถึง แนวคิดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎก รวมทั้งมีเป้าหมาย และวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ ในแต่ละสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แตกต่างกัน ภาษาในท้องถิ่นนั้น รวมถึงมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

ดังนั้น คณะสงฆ์ระดับผู้บริหารในนามองค์กร ควรใช้วัดไทยในต่างประเทศเป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนาในประเทศนั้นๆ เช่น ส่งพระธรรมทูตให้เข้ารับการศึกษาศึกษาในสถาบันการศึกษาที่หน่วยวัดทางพระพุทธศาสนาไทยตั้งอยู่ ในประเทศนั้นๆ หรือการใช้วัดไทยเป็นเครือข่ายที่ฝึกงานของพระธรรมทูตเพื่อทักษะที่เป็นเลิศ ทั้งสลับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายในพื้นที่จริง เป็นต้น เหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้ภายใต้บริบทของการออกแบบ

ระบบเพื่อการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในองค์กรรวม ดังปรากฏในงานของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ที่เสนอแนวคิดเรื่อง “อุดมการณ์ บทบาท และหน้าที่ของพระธรรมทูตในต่างแดน” รวมไปถึงการติดตามประเมินผลได้ จากการปฏิบัติในงานอย่างเป็นระบบด้วย ดังปรากฏในงานของพระปรีชา พงษ์พัฒนา (2544) เรื่อง “การติดตามและประเมินผลโครงการอบรมพระธรรมทูตสายต่างประเทศศึกษาเฉพาะ: พระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา” อันสะท้อนคิดถึงแนวทางการพัฒนาพระธรรมทูตสู่การสร้างอารยธรรมพุทธในต่างแดน หรือในงานของพระครูปลัดสุวัฒนวิจิตรคุณ และคณะ (2552) “ศิษย์วิเคราะห์พุทธศาสตร์หลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในอินเดีย” ที่สะท้อนผลการศึกษาว่าการทำงานบริหารพระธรรมทูตสายต่างประเทศต้องมี “ยุทธศาสตร์” ในการเผยแผ่ เพื่อพัฒนาโครงสร้างทั้งระบบของพระธรรมทูต อันนี้จากประสบการณ์ที่ผู้เขียนไปสัมผัสด้วยตัวเอง ก็เห็นสอดคล้องว่า ควรมีการศึกษาแนวทางในองค์กรรวมของการพัฒนางานพระธรรมทูต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนาด้านการต่างประเทศ) สู่งานพระพุทธศาสนาในต่างแดนได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลออกมาเป็นประสิทธิผลได้อย่างแท้จริงได้ด้วยเช่นกัน

(6) การจัดการท่องเที่ยวอุตสาหกรรมบริการแหล่งรายได้ทางเศรษฐกิจของสวิส ควรถอดเป็นการจัดการความรู้ให้กับประเทศไทย ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวจำนวนมาก ทั้งการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ อาทิ น้ำตก ป่า เขา ที่เกิดขึ้นเอง เพียงแต่ให้มีการเข้าไปจัดการอย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการในองค์กรรวมให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้านการท่องเที่ยวที่ได้ทั้งคุณค่าการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว การรักษา อนุรักษ์ หรือส่งเสริมคุณค่าในวัตถุหรือองค์ประกอบการท่องเที่ยว และได้มูลค่าทางเศรษฐกิจ รายได้ และคุณภาพชีวิตจากการท่องเที่ยวได้ด้วย ดังปรากฏในงานที่พอจะเทียบเคียงได้ อาทิ สุรเกียรติ ธาดาวัฒน์วิทย์ (2017: 332-349) ใน “การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาด้านอุตสาหกรรมบริการ: กรณีศึกษาประเทศสวิตเซอร์แลนด์และประเทศไทย” หรือในงานวิภา วังศิริกุล และคณะ (2556: 162-166) ในเรื่อง “การศึกษาคุณภาพของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ณ สมาพันธรัฐสวิส – สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี” หรือในงานของ ณิช อมรภิญโญ (2019: 103-110) “Book Reviews: Transforming Tourism: Tourism in the 2030 Agenda” ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่เป็นฐานรากของสังคมไทยอยู่แล้วให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง พึงใช้วิธีการศึกษาเทียบเคียงถอดองค์ความรู้ เพื่อไปสร้างเป็นกลไก รูปแบบ วิธีการของการจัดการท่องเที่ยวในองค์กรรวม ที่จะพึงได้ทั้งมูลค่า และรักษาคุณค่าเดิมในแบบไทย หรือเป็นคุณค่าทางจิตวิญญาณไว้ได้

ถอดบทเรียนเขียนถึงอย่างละนิดเพื่อสะท้อนคิดว่าข้าพเจ้าผู้เขียนคิดอย่างนี้ เพื่อเป็นประเด็นให้เกิดกรณีศึกษาต่อ นำไปสู่การส่งเสริมการทำงานในองค์กรรวมด้วยพระพุทธศาสนา การสื่อสารทางศาสนาเพื่อสันติ การพัฒนาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว คน สถานที่ และการบริหาร

เชิงระบบ หรือพระธรรมทูตในศาสนาสู่ระดับสากล สู่การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ได้เป็น ทั้งมูลค่าทางเศรษฐกิจแบบสวิส พัฒนาไปเป็นคุณภาพชีวิตตั้งปรากฏเป็นนครชนิวมวลรวมความสุข และคุณภาพชีวิตผ่านรายได้ เป็นต้น เป็นสิ่งที่คาดหวังและพึงให้เกิดในสังคมไทยผ่านการถอดบทเรียนเล่าเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 8 ภาพผู้เขียนกับประสบการณ์การท่องเที่ยวในสวิส ระหว่าง 25-30 เมษายน 2562 สู่การถอดบทเรียน การจัดการท่องเที่ยวสู่ประเทศไทย (ภาพผู้เขียน: 30 เมษายน 2562)

ดังนั้น เมื่อเดินทางจึงสะท้อนคิดสิ่งที่เห็นกับแนวทางสะท้อนคิด ถอดบทเรียน และเสนอแนวทางเพื่อนำไปเป็นกลไกการปฏิบัติ สู่การพัฒนาประเทศชาติในความหลากหลาย ทั้งเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว การศาสนา และการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างไทยและสวิสได้เช่นกัน

บทสรุป

จากประสบการณ์ของการเดินทางไปประเทศสวีเดนเพื่อไปร่วมนำเสนอผลงานวิจัยในระหว่างวันที่ 25-30 เมษายน พ.ศ.2562 นั้น ในฐานะบุคลากรของศูนย์อาเซียนศึกษา จึงได้บันทึกในแบบสะท้อนคิด จากการเดินทางในพื้นที่ประเทศสวีเดน โดยได้ทำการบันทึกเล่าเรื่องพร้อมเสริมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว กิจกรรมพระพุทธศาสนาในฐานะที่วัดและ กิจกรรมพระพุทธศาสนามีความโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของประชาคมชาวสวิสเอง และที่สำคัญยังเป็นดินแดนที่เกี่ยวกับประวัติและการพัฒนาการของราชวงศ์ไทย จึงได้บันทึกเล่าเรื่องเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของช่วงเวลาเพื่อนำมาแบ่งปันจากการเดินทางในลักษณะของสารคดีท่องเที่ยว เป็นการบันทึกอีกแบบหนึ่งของการเดินทางที่เต็มไปด้วยการเรียนรู้ภายใต้แนวคิด “เดินทางหมิ่นสี อ่านหนังสือหมิ่นเล่ม” หรือ “ร้อยรู้ ไม่เท่าหนึ่งลงมือปฏิบัติ” การเดินทาง

จึงเป็นประสบการณ์ที่สำคัญ ซึ่งพบว่าในการเดินทางไกลนั้น ทำให้ได้ทักษะการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในแบบวิจัย ที่เรียกว่า “อาณาบริเวณศึกษา” (Area Studies) ที่มีส่วนอย่างสำคัญของการได้มาซึ่งความรู้ในเชิงพื้นที่สู่การพัฒนาเป็นทฤษฎีฐานรากได้ (Grounded Theory) ดังนั้น การจัดการท่องเที่ยวสามารถนำมาเป็นบทเรียนสำหรับประเทศไทยได้ว่าประเทศเล็ก มีพื้นที่และประชากรจำกัด แต่รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับสามารถทำให้คนในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดี คนต้องทำอะไร พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต้องทำอะไร รวมไปถึงการจัดการในองค์กรจะต้องทำอย่างไร จะเห็นและถอดบทเรียนจากประเทศสวีเดนได้ ในส่วนของพระพุทธศาสนาจะมีแนวทางอย่างไรในการส่งเสริมให้เป็นวาระแห่งสังคมสู่สังคมประชาชาติเพื่อจะส่งเสริมสันติภาพสู่ต้นแบบของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในชุมชนนานาชาติแบบศาสนา เอื้ออาทร สันติ ไม่ใช่ความรุนแรง สวิสอาจเป็นตัวอย่างหนึ่งของชุมชนชาวไทยพุทธ ที่ดูเป็นมิตรกับชุมชนรอบข้าง ซึ่งสามารถเป็นตัวอย่างให้ศึกษา นำไปประยุกต์ เพื่อที่จะขยายก้าวสู่งานพระธรรมทูตและงานพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ หรือกรณีศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสวิสผ่านสถาบันกษัตริย์นับแต่การเสด็จประพาสของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 และการอยู่อาศัยพำนักในประเทศสวีเดนแลนด์ของยุวกษัตริย์ในราชวงศ์ไทย ที่เป็นทั้งความสัมพันธ์ และสถาบันการเรียนรู้ พัฒนา และขัดเกลา จนกระทั่งนำมาเป็นฐานในการบริหารประเทศชาติและบ้านเมืองในพระราชกรณียกิจของราชวงศ์ไทยในรอบร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งผู้เขียนได้นำมาบันทึกเล่าสะท้อนคิดแบ่งปันให้เห็นถึงความเชื่อมโยงจากการเดินทางในสวีเดนแลนด์ดังปรากฏ

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณพระราชวรเมธี, รศ.ดร. ในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียนในกลุ่มประเทศ CLMV สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย-An Instructional Model of ASEAN Cross Cultural Learning of CLMV Students in Mahachulalongkornrajavidyala University” ทุนวิจัยมุ่งเป้าปี 2560 จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่มอบหมายให้ผู้เขียนได้นำผลการวิจัย เข้าร่วมนำเสนอในงานสัมมนาในระดับนานาชาติที่ประเทศสวีเดนแลนด์ (International Conference on “MULTIDISCIPLINARY INNOVATION in ACADEMIC RESEARCH” (MIAR-19) in Zurich, Switzerland, 27th-28th April 2019) และเยอรมนี (“International Social Sciences and Humanities Berlin Conference” in Berlin, Germany, 2nd-5th May 2019) กราบขอบพระคุณพระศรีวิชัยเมธี (ป.ธ.9) ผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา ที่อนุมัติให้ผู้เขียนในนามบุคลากรศูนย์อาเซียนศึกษา ได้เดินทางเพื่อพัฒนาตนเอง นำเสนอ และเผยแพร่ผลงานในนามมหาวิทยาลัยในระดับนานาชาติ ระหว่าง 24 เมษายน – 6 พฤษภาคม 2562 กราบ

ขอขอบคุณพระเทพกิตติโมลี, ดร. (เจ้าอาวาสวัดศรีนครินทรวาราราม) และพระมหาสุทธิชัย สุทธิโช พระธรรมทูตวัดไทย ที่สนับสนุนข้อมูล การให้สัมภาษณ์ และให้ญาติธรรมนำทัศนศึกษาในพื้นที่เพื่อการเขียนบทบันทึกนี้

บรรณานุกรม

- กัลยาณีวัฒนา, กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์, สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้า. (2525). *แม่เล่าให้ฟัง*. พิมพ์ครั้งที่ 6 (แก้ไขและเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2530). *เจ้านายเล็กๆ-ยุคชัตริย์*. พิมพ์ครั้งที่ 6 (แก้ไขและเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ณัฐ อมรภิญโญ. (2019). *Book Reviews: Transforming Tourism: Tourism in the 2030 Agenda*. พัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์. 13(1), (2019): 103-110.
- ธนวิทย์ สิงหนเสนี. (2552). *บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศกับการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ*. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 1) สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ. ออนไลน์: <http://www.mfa.go.th/dvifa/contents/filemanager/files/nbt/nbt1/IS1016.pdf>
- นพวรรณ ฉิมรอยลาภ. (2549). *การพัฒนาภาษาอังกฤษหลักสูตรเร่งรัดสำหรับพระธรรมทูตสายต่างประเทศโดยการสอนแบบเน้นการปฏิบัติงาน*. ดุษฎีนิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูปลัดสุวัฒนวิริคุณ และคณะ. (2552). *ศึกษาวิเคราะห์พุทธศาสตร์หลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในอินเดีย*. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระทินวัฒน์ สุขสง. (2558). *แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกตะวันตก*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา). ภาควิชาปรัชญา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). *พระธรรมทูตไทย เบิกทางสู่อารยธรรมใหม่*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- พระปรีชา พงษ์พัฒนนะ. (2544). *การติดตามและประเมินผลโครงการอบรมพระธรรมทูตสายต่างประเทศศึกษาเฉพาะ: พระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์. คณะสังคมสงเคราะห์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาภคตภาส สุขัง. (2556). *บทบาทเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัดไทยในสแกนดิเนเวีย- The Abbots Role in the Thai Temple Administration and Management in Scandinavia*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.

- พระมหาสุริยา วรเมธี. (2558). *สำรวจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา*. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 1(1) (มกราคม-มิถุนายน 2558): 67-72.
- พระราชกิติติมอสี. (2540). *ชุมชนและวัดไทยในต่างแดน*. วารสารสหภาพพระธรรมทูตไทยในทวีปยุโรป. 1(1) กุมภาพันธ์ 2541: 15-45.
- รังสฤษฎ์ บุญชะลอ. (2542). *พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ รัชกาลที่ 9 (72 พรรษามหाराช)*. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์.
- วิภา วังศิริกุล และคณะ. (2556). *การศึกษาดูงานของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ณ สมาพันธรัฐสวิส-สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี*. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 5(3), (กันยายน-ธันวาคม 2556): 162-166.
- ศ.ดร.สมภาร ฝาก ‘ท่าน ว.’ ศึกษาให้มากก่อนพูด นักวิชาการชุดข้อมูลปม ‘อินสไตน์’ ชูพระพุทธศาสนา ยืนยันไม่จริง!. ออนไลน์: https://www.matichon.co.th/education/religious-cultural/news_1273710 วันที่ 15 ธันวาคม 2561
- สมชาย เสริมแก้ว. (2549). *คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศสวิตเซอร์แลนด์*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์คุณธรรม.
- สุเกียรติ ชาติวัฒน์วิทย์. (2017). *การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาของสถาบัน อุดมศึกษา ด้านอุตสาหกรรมบริการ: กรณีศึกษาประเทศสวิตเซอร์แลนด์และประเทศไทย*. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี. 12(1), (มกราคม-เมษายน 2561): 332-349.
- Baumann, Martin (2000). Buddhism in Switzerland. *Journal of Global Buddhism*. 1: 154-159.
- Cecilia Matasci, Juan-Carlos Altamirano-Cabrera. *Climate Change and Tourism in Switzerland: a Survey on Impacts, Vulnerability and Possible Adaptation Measures 1 Research group on the Economics and Management of the Environment Swiss Federal Institute of Technology Lausanne, CH1015 Lausanne, Switzerland* [https://infoscience.epfl.ch/record/150406/files/NCCRWorkingPaper_Matasci_SurveyClimateChangeAndTourism.pdf%20\(2\)%20\(1\).pdf](https://infoscience.epfl.ch/record/150406/files/NCCRWorkingPaper_Matasci_SurveyClimateChangeAndTourism.pdf%20(2)%20(1).pdf)
- Katarzyna Klimek. (2014). *State Tourism Policies in Switzerland and Good Practices for Polish Tourism*. Institute of Tourism, University of Applied Science of Western Switzerland (HES-SO Valais). https://www.academia.edu/16874307/STATE_TOURISM_POLICIES_IN_SWITZERLAND_AND_SELECTED_GOOD_PRACTICES_FOR_POLISH_TOURISM

Klaus Weiermair and Thomas Bieger. (2018). *Tourism Education in Austria and Switzerland: Past Problems and Future Challenges*. Center for Tourism and Service Economics, University of Innsbruck, Austria/ Institute for Public Services and Tourism, University of St. Gallen, Switzerland.

Weigelt, Frank-André. (2009). Dokumentation: Buddhismus in der Schweiz. Eine Kurzdarstellung. *Schweizerische Kirchenzeitung*. 45: 774-778.

25 years anniversary of International Buddhist Temple, Geneva, SWITZERLAND
Ven.Dhammika Abbot of Center Buddhiste Internation De Geneve
<https://www.youtube.com/watch?v=aNwLYLbPd3Y>

สัมภาษณ์

สัมภาษณ์, พระเทพกิตติโมลี เจ้าอาวาสวัดศรีนครินทรวราราม ซูริค สวิตเซอร์แลนด์ 30 เมษายน 2562

สัมภาษณ์, พระมหาสุทธิชัย สุทธิไชย พระธรรมทูตวัดศรีนครินทรวราราม ซูริค สวิตเซอร์แลนด์ 30 เมษายน 2562

สัมภาษณ์, คุณจุฑามาศ ทายิกา วัดศรีนครินทรวราราม ซูริค สวิตเซอร์แลนด์ 30 เมษายน 2562

สัมภาษณ์, คุณสิริพร เลมาน ทายิกา วัดศรีนครินทรวราราม ซูริค สวิตเซอร์แลนด์ 30 เมษายน 2562